

ΒΡΑΒΕΙΟ MAN BOOKER 2011

JULIAN BARNES

Ο ΠΑΠΑΓΑΛΟΣ ΤΟΥ ΦΛΩΜΠΕΡ

Μετάφραση – επίμετρο
Αλεξάνδρα Κονταξάκη

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο παπαγάλος του Φλωμπέρ

ΣΕΛ. 13

Χρονολογικός πίνακας

ΣΕΛ. 34

Βρες το-Πάρ' το

ΣΕΛ. 57

Τα ζώα του Φλωμπέρ

ΣΕΛ. 74

Κρακ!

ΣΕΛ. 101

Τα μάτια της Έμμα Μποβαρύ

ΣΕΛ. 113

Το πέρασμα της Μάγχης

ΣΕΛ. 126

Ο Φλωμπέρ μέσα από τα μάτια
ενός λάτρη του σιδηρόδρομου

ΣΕΛ. 168

Τα «Απόκρυφα» του Φλωμπέρ

ΣΕΛ. 182

Το κατηγορητήριο

ΣΕΛ. 200

Η εκδοχή της Λουίζ Κολέ

ΣΕΛ. 219

Το «Λεξικό των κοινών τόπων» του Μπρεϊθγουέιτ

ΣΕΛ. 245

Γνήσια ιστορία

ΣΕΛ. 253

Κόλα διαγωνίσματος

ΣΕΛ. 270

Κι ο παπαγάλος...

ΣΕΛ. 284

Σημειώσεις της μεταφράστριάς

ΣΕΛ. 301

Επίμετρο

ΣΕΛ. 307

Ο ΠΑΠΑΓΑΛΟΣ ΤΟΥ ΦΛΩΜΠΕΡ

Έξι Βορειοαφρικανοί έπαιζαν μπουλ² κάτω από το άγαλμα του Φλωμπέρ. Κοφτοί κρότοι κάλυπταν το γογγυσμό της κυκλοφοριακής συμφόρησης. Μ' ένα αποφασιστικό, ειρωνικό χάδι των ακροδάχτυλων, ένα μελαψό χέρι πέταξε μια ασήμενια σφαίρα. Η σφαίρα προσγειώθηκε, αναπήδησε βαριά και φαλτσάρισε ανασηκώνοντας παχιά σκόνη. Ο παίχτης που την έριξε έμεινε ακίνητος, σαν ένα στιλάτο, προσωρινό άγαλμα: γόνата όχι εντελώς άκαμπτα, και το δεξί χέρι εκστατικά απλωμένο. Πρόσεξα ένα τσαλακωμένο λευκό πουκάμισο, έναν γυμνό πήχη χεριού και μια μουντζαλιά στο πίσω μέρος του καρπού. Όχι ρολόι, όπως μου φάνηκε αρχικά, ούτε τατουάζ, αλλά μια χρωματιστή χαλκομανία: το πρόσωπο ενός σοφού πολιτικού που έχαιρε μεγάλου θαυμασμού στην έρημο.

Ας αρχίσω καλύτερα από το άγαλμα: το πάνω άγαλμα, το μόνιμο, το χοντροκομμένο, αυτό με τα χάλκινα δάκρυα, με τη χαλαρή γραβάτα, με το κοντό γιλέκο, το φαρδύ παντελόνι,

το φουντωτό μουστάκι, αυτή η επιφυλακτική, ακατάδεχτη, επίκτητη εικόνα του άντρα. Ο Φλωμπέρ δεν ανταποδίδει το βλέμμα. Αγναντεύει νότια, από την πλατεία των Καρμελιτών προς τον Καθεδρικό, πέρα μακριά πάνω από την πόλη την οποία περιφρονούσε, και που κι εκείνη με τη σειρά της τον αγνοούσε πολύ καιρό. Το κεφάλι του βρίσκεται αμυντικά ψηλά: μόνο τα περιστέρια μπορούν να δουν ολόκληρη την έκταση της φαλάκρας του συγγραφέα.

Τούτο το άγαλμα δεν είναι το αυθεντικό. Οι Γερμανοί πήραν τον πρώτο Φλωμπέρ το 1941, μαζί με όλα τα κιγκλιδώματα και τα ρόπτρα. Να δεις που μπορεί να τον μετέτρεψαν σε γαλόνια. Για καμιά δεκαετία, το βάθρο έμεινε αδειανό. Όσπου ένας δήμαρχος της Ρουέν, που είχε λόξα με τα αγάλματα, ανακάλυψε το αρχικό πρόπλασμα –φτιαγμένο από ένα Ρώσο ονόματι Λέοπολντ Μπέρνσταμ– και το δημοτικό συμβούλιο ενέκρινε την ανακατασκευή του αγάλματος. Η ίδια η Ρουέν αγόρασε ένα μεταλλικό άγαλμα από 93 τοις εκατό χαλκό και 7 τοις εκατό κασσίτερο: το χυτήριο, Ρουντιέ του Σατιγιόν-σου-Μπανιέ, βεβαιώνει ότι ένα τέτοιο αμάλγαμα αποτελεί εγγύηση κατά της διάβρωσης. Δύο άλλες πόλεις, η Τρουβίλ και το Μπαρραντέν, συνεισέφεραν στο σχέδιο και έλαβαν πέτρινα αγάλματα. Αυτά δεν επέδειξαν την ίδια αντοχή στο χρόνο. Στην Τρουβίλ, ο μηρός του Φλωμπέρ χρειάστηκε να μπαλωθεί, και κομμάτια από το μουστάκι του γκρεμίστηκαν: δομικά σύρματα εξέχουν σαν κλαδάκια από τσιμεντένιο κούτσουρο στο πάνω χείλι του.

Ίσως οι διαβεβαιώσεις του χυτηρίου να βγουν αληθινές· ίσως αυτό το δεύτερο άγαλμα να αντέξει στο χρόνο. Όχι ότι

βλέπω κανένα λόγο για σιγουριά. Τίποτε από όσα έχουν σχέση με τον Φλωμπέρ δεν άντεξε στο χρόνο. Πέθανε πριν από εκατό και κάτι χρόνια και το μόνο που έμεινε από αυτόν είναι κάτι χαρτιά. Χαρτιά, ιδέες, φράσεις, μεταφορικά σχήματα, δομημένη πρόζα που μετατρέπεται σε ήχο. Αυτό, όλως τυχαίως, είναι ακριβώς ό,τι επιθυμούσε ο ίδιος· μονάχα τους θαυμαστές του τους παίρνει ο πόνος και παραπονιούνται. Το σπίτι του συγγραφέα στο Κρουασέ κατεδαφίστηκε λίγο καιρό μετά το θάνατό του και στη θέση του υψώθηκε ένα εργοστάσιο απόσταξης οινοπνεύματος από χαλασμένο στάρι. Και δεν θέλει και πολύ να απαλλαγούν κι από το ομοίωμά του: αν ένας δήμαρχος που τυχαίνει λάτρης αγαλμάτων μπορεί να το ανεγείρει, ένας άλλος –ίσως δήθεν βιβλιοδίφης, πιστό κομματόσκυλο που έχει μισοδιαβάσει τα λόγια του Σαρτρ* αναφορικά με τον Φλωμπέρ– μπορεί κάλλιστα να το γκρεμίσει.

Αρχίζω από το άγαλμα, επειδή εκεί ξεκίνησα το όλο σχέδιο. Γιατί η γραφή να μας κάνει να κυνηγάμε το συγγραφέα; Γιατί δεν τον αφήνουμε ήσυχο; Γιατί δεν μας αρκούν τα βιβλία; Ο Φλωμπέρ ήθελε να αρκούν: Ελάχιστοι συγγραφείς πίστεψαν περισσότερο από αυτόν στην αντικειμενικότητα του γραπτού λόγου και στην ασημαντότητα της προσωπικότητας του συγγραφέα· κι όμως εμείς επιμένουμε ανυπάκουα να τη μελετάμε. Η εικόνα, το πρόσωπο, η υπογραφή· το κατά 93 τοις εκατό χάλκινο άγαλμα και η φωτογραφία του Ναντάρ*· το κομμάτι από το ρούχο του και η μπούκλα από τα μαλλιά του. Τι μας κάνει λάγνους απέναντι στα απομεινάρια; Δεν είναι αρκετή η πίστη μας στο λόγο; Θεωρούμε ότι τα απομει-

νάρια μιας ζωής περιέχουν κάποια συμπληρωματική αλήθεια; Όταν πέθανε ο Ρόμπερτ Λιούις Στήβενσον*, η σκοτοσέξα παραμύθι του με το επιχειρηματικό μυαλό έπιασε να πουλάει τούφες μαλλιά, τις οποίες διατεινόταν ότι είχε κόψει από το κεφάλι του συγγραφέα σαράντα χρόνια νωρίτερα. Αυτοί που πίστευαν, έψαχναν, γύρευαν μετά μανίας, αγόρασαν αρκετό μαλλί για να γεμίσουν ολόκληρο καναπέ.

Αποφάσισα ν' αφήσω το Κρουασέ για αργότερα. Είχα πέντε μέρες στη Ρουέν, και το παιδικό μου ένστικτο με κάνει ακόμη να φυλάω το καλύτερο για το τέλος. Μήπως η ίδια παρόρμηση λειτουργεί και στους συγγραφείς; Κάνε κράτει, κάνε κράτει, τα καλύτερα δεν έχουν έρθει ακόμη; Αν είναι έτσι, τότε πόσο προκλητικά είναι τα ανολοκλήρωτα βιβλία. Δύο από αυτά έρχονται αυτομάτως στο μυαλό μου: το *Μπουβάρ και Πεκυσέ*, όπου ο Φλωμπέρ θέλησε να συμπεριλάβει και να καθυποτάξει ολόκληρο τον κόσμο, όλο τον ανθρώπινο μόχθο και όλες τις ανθρώπινες ατέλειες· και το *Ο ηλίθιος της οικογένειας*, όπου ο Σαρτρ θέλησε να συμπεριλάβει ολόκληρο τον Φλωμπέρ: να συμπεριλάβει και να καθυποτάξει τον μεγάλο συγγραφέα, τον μεγάλο αστό, τον κακομαθημένο, τον εχθρό, το σοφό. Μια αποπληξία διέκοψε οριστικά το πρώτο έργο· η τύφλωση συντόμευσε το δεύτερο.

Σκέφτηκα κι εγώ κάποτε να πιάσω να γράφω βιβλία. Οι ιδέες δεν μου 'λειπαν· μέχρι και σημειώσεις κράτησα. Όμως ήμουν γιατρός, παντρεμένος, με παιδιά. Μόνο ένα πράγμα μπορείς να κάνεις καλά: ο Φλωμπέρ το ήξερε αυτό. Αυτό που έκανα εγώ καλά ήταν να είμαι γιατρός. Η γυναίκα μου... πέθανε. Τα παιδιά μου σκόρπισαν τώρα πια· μου γράφουν όπο-

τε τους το επιβάλλουν οι ενοχές. Έχουν τη δικιά τους ζωή, όπως είναι φυσικό. «Ζωή! Ζωή! Να καυλώνεις!» Τις προάλλες διάβαξα αυτή την αναφώνηση του Φλωμπέρ. Μ' έκανε να νιώσω σαν πέτρινο άγαλμα με μπαλωμένο το μηρό.

Τα βιβλία που δεν γράφτηκαν; Δεν αποτελούν λόγο για μετάνοια ή πίκρα. Ήδη υπάρχει υπερβολικός αριθμός βιβλίων. Εξάλλου, θυμάμαι το τέλος της *Αισθηματικής αγωγής*. Ο Φρεντερίκ κι ο φίλος του ο Ντελοριέ αναπολούν τη ζωή τους. Η τελευταία και πιο αγαπημένη ανάμνησή τους αφορά την επίσκεψή τους σ' ένα μπορντέλο πριν από πολλά χρόνια, όταν πήγαιναν ακόμη σχολείο. Είχαν προγραμματίσει την επίσκεψη με κάθε λεπτομέρεια, είχαν κατσαρώσει τα μαλλιά τους ειδικά για την περίπτωση, μέχρι που είχαν κλέψει λουλούδια για τα κορίτσια. Όταν όμως έφτασαν στο μπορντέλο, ο Φρεντερίκ δέιλιασε, κι έτσι το 'βαλαν κι οι δυο στα πόδια. Αυτή ήταν η ωραιότερη μέρα της ζωής τους. Μήπως αυτό δεν είναι το πιο αξιόπιστο είδος απόλαυσης, υπαινίσσεται ο Φλωμπέρ, η απόλαυση της προσμονής; Ποιος έχει ανάγκη να ορμήσει στην ερημωμένη σοφίτα της ολοκλήρωσης;

Την πρώτη μου μέρα την πέρασα τριγυρίζοντας στη Ρουέν, προσπαθώντας ν' αναγνωρίσω μέρη της από την εποχή που είχα βρεθεί περαστικός το 1944. Μεγάλες περιοχές είχαν φυσικά βομβαρδιστεί και ισοπεδωθεί· έχουν περάσει σαράντα χρόνια κι ακόμη μπαλώνουν τον Καθεδρικό Ναό. Δεν βρήκα πολλά πράγματα για να χρωματίσω τις ασπρόμαυρες αναμνήσεις. Την επομένη πήρα το αυτοκίνητο και πήγα δυτικά προς την Καν κι ύστερα βόρεια στις παραλίες. Ακολουθείς μια σειρά ανεμοδαρμένες τοίγκινες πινακίδες του Υπουργείου Με-

ταφορών και Δημοσίων Έργων. Προς Circuit des Plages de Débarquement: περιήγηση των ακτών της απόβασης. Ανατολικά του Αρομάνς βρίσκονται οι βρετανικές και καναδικές ακτές – Χρυσός, Ήρα, Σπαθί. Καθόλου εμπνευσμένες ονομασίες· κάθε άλλο παρά αξιομνημόνευτες όπως οι Όμαχα και Γιούτα³. Εκτός, βέβαια, κι αν είναι οι πράξεις που κάνουν τις λέξεις αξιομνημόνευτες, κι όχι το ανάποδο.

Γκρε-συρ-Μερ, Κουρσέγι-συρ-Μερ, Βερ-συρ-Μερ, Ασνέλ, Αρομάνς. Μέσα από στενοσόκακα ξαφνικά συναντάς μια πλατεία Βασιλικών Μηχανικών ή μια πλατεία Ουίνστον Τσώρτσιλ. Σκουριασμένα άρματα μάχης στέκουν φρουροί πάνω από παραθαλάσσιες καλύβες· τιμεντένια μνημεία σαν φουγάρα πλοίων αναγγέλλουν αγγλικά και γαλλικά: «Εδώ την 6η Ιουνίου 1944 ελευθερώθηκε η Ευρώπη χάρη στον ηρωισμό των Συμμαχικών Δυνάμεων». Όλα είναι πολύ ήσυχα και καθόλου βαριά κι απειλητικά. Στο Αρομάνς έβαλα δύο κέρματα του ενός φράγκου στο Πανοραμικό Τηλεσκόπιο (Très Puissant 15/60 Longue Durée)⁴ και εντόπισα πέρα από τη θάλασσα τα κυματιστά σήματα μορς του λιμανιού Μάλμπερυ. Τελεία, παύλα, παύλα, παύλα, έστελναν οι αεροστεγείς θάλαμοι, με τα ήρεμα νερά απο κάτω. Φαλακροκόρακες είχαν αποικήσει αυτούς τους τετράγωνους ογκόλιθους των παλιοσίδερων του πολέμου.

Έφαγα το μεσημέρι στο Hôtel de la Marine με θέα τον κόλπο. Ήμουν κοντά στο μέρος όπου είχαν πεθάνει φίλοι – από αυτούς τους αναπάντεχους φίλους που έφερναν εκείνα τα χρόνια– κι όμως ένιωθα ασυγκίνητος. Πεντηκοστή Τεθωρακισμένη Μεραρχία, Δεύτερη Βρετανική Στρατιά. Αναμνή-

σεις βγήκαν από την κρυψώνα, αλλά όχι και συναισθήματα· ούτε καν αναμνήσεις συναισθημάτων. Μετά το γεύμα, πήγα στο μουσείο και παρακολούθησα μια ταινία για τις αποβάσεις, κι ύστερα οδήγησα δέκα χιλιόμετρα ως το Μπαγιέ για να μελετήσω την άλλη εισβολή από τη Μάγχη πριν από εννιά αιώνες. Η ταπισερί της βασίλισσας Ματθίλδης⁵ μοιάζει με οριζόντιο κινηματογράφο, τα πλάνα ενώνονται το ένα με το άλλο. Και τα δύο γεγονότα έμοιαζαν εξίσου παράξενα: το ένα τόσο μακρινό που έμοιαζε ψεύτικο, το άλλο τόσο οικείο που έμοιαζε ψεύτικο. Πώς να αντιληφθούμε το παρελθόν; Γίνεται να το αντιληφθούμε; Όταν ήμουν φοιτητής ιατρικής, κάποιοι φαρσέρ σ' ένα χορό αποφοίτων αμόλησαν στην αίθουσα ένα γουρουνάκι πασαλειμμένο με λίπος. Το ζώο συστρεφόταν ανάμεσα στα πόδια μας, προσπαθούσε να ξεφύγει, τσίριζε συνέχεια. Διάφοροι έπεφταν χάμω προσπαθώντας να το πιάσουν, και ρεζιλεύονταν στην προσπάθειά τους. Το παρελθόν συχνά μοιάζει να συμπεριφέρεται σαν εκείνο το γουρουνάκι.

Την τρίτη μου μέρα στη Ρουέν πήγα με τα πόδια στο Hôtel-Dieu, το νοσοκομείο όπου ο πατέρας του Γουσταύου ήταν διευθυντής του χειρουργικού, και όπου ο συγγραφέας πέρασε τα παιδικά του χρόνια. Κατά μήκος της λεωφόρου Γουσταύου Φλωμπέρ, πέρα από το Τυπογραφείο Φλωμπέρ, κι από ένα σνακ-μπαρ Le Flaubert: σίγουρα αισθάνεσαι ότι είσαι στον σωστό δρόμο. Παρκαρισμένο κοντά στο νοσοκομείο ήταν ένα μεγάλο άσπρο φορτηγάκι Peugeot: ήταν βαμμένο με μπλε αστέρια, έναν αριθμό τηλεφώνου και τις λέξεις ΑΣΘΕ-ΝΟΦΟΡΟ ΦΛΩΜΠΙΕΡ. Ο συγγραφέας θεραπευτής; Μάλλον

απίθανο. Θυμήθηκα την αυστηρή επίπληξη της Γεωργίας Σάνδη* προς τον νεότερο συνάδελφό της: «Εσύ προσφέρεις απόγνωση» του έγραφε «κι εγώ παρηγοριά». Το Peugeot έπρεπε να λέγεται ΑΣΘΕΝΟΦΟΡΟ ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΑΝΔΗ.

Στο Hôtel-Dieu με υποδέχτηκε ένας λιπόσαρκος, νευρικός gardien⁶, του οποίου η λευκή στολή με μπέρδεψε. Δεν ήταν γιατρός, ούτε pharmacien⁷, ούτε και διαιτητής κρίκετ. Οι λευκές στολές υποδηλώνουν αντισηψία και καθαρή κρίση. Γιατί να τη φοράει ένας φύλακας μουσείου – για να προστατέψει την παιδική ηλικία του Γουσταύου από τα μικρόβια; Μου εξήγησε ότι το μουσείο ήταν αφιερωμένο τόσο στον Φλωμπέρ όσο και στην ιστορία της ιατρικής, κι ύστερα με ξενάγησε βιαστικά, κλειδώνοντας τις πόρτες πίσω μας με θορυβώδη σχολαστικότητα. Μου έδειξε το δωμάτιο όπου γεννήθηκε ο Γουσταύος, το μπουκάλι με την κολόνια του, το δοχείο με τον καπνό του, και το πρώτο του άρθρο σε περιοδικό. Διάφορες φωτογραφίες του συγγραφέα επιβεβαίωσαν την τρομερή πρόωρη αλλαγή που είχε υποστεί, από ωραίο νέο σε κοιλαρά, φαλακρό αστό. Σύφιλη, συμπεραίνουν κάποιοι. Η συνήθης γήρανση του δέκατου ένατου αιώνα, απαντούν κάποιοι. Ίσως να έφταιγε απλώς που το κορμί του είχε μια αίσθηση ευπρέπειας. Όταν το μυαλό του δήλωσε το πρόωρο γήρας του, η σάρκα έβαλε τα δυνατά της να ακολουθήσει. Προσπαθούσα να υπενθυμίζω στον εαυτό μου ότι είχε ξανθά μαλλιά. Δεν είναι εύκολο να το θυμάσαι: οι φωτογραφίες έκαναν τους πάντες να δείχνουν μελαχρινοί.

Οι υπόλοιπες αίθουσες περιείχαν ιατρικά εργαλεία του δέκατου όγδοου και του δέκατου ένατου αιώνα: βαριά μεταλλι-

κά κατασκευάσματα με μυτερές άκρες, και τεράστια κλύσματα που το μέγεθός τους ξάφνιασε ακόμα κι εμένα. Η ιατρική τότε πρέπει να ήταν μια τρομερά συναρπαστική, απελπισμένη και βίαιη υπόθεση· στις μέρες μας είναι όλο χάπια και γραφειοκρατία. Ή μήπως φταίει που το παρελθόν μοιάζει να περιέχει περισσότερο τοπικό χρώμα απ' ό,τι το παρόν; Μελέτησα τη διδακτορική διατριβή του αδερφού του Γουσταύου, Αχιλλέα: είχε τίτλο «Ορισμένοι σκέψεις περί της στιγμής της εγχειρήσεως της περισφιγμένης κήλης». Αδερφικός παραλληλισμός: Η διατριβή του Αχιλλέα έγινε αργότερα μεταφορικό σχήμα του Γουσταύου. «Αισθάνομαι, ενάντια στην ηλιθιότητα του καιρού μου, κύματα μίσους να με πνίγουν. Σκατά ανεβαίνουν στο στόμα μου όπως στην περίπτωση της περισφιγμένης κήλης. Όμως εγώ θέλω να τα κρατήσω, να τα φτιάξω, να τα σκληρύνω· θέλω να μηχανευτώ έναν πολτό με τον οποίο να καλύψω ολόκληρο τον δέκατο ένατο αιώνα, όπως οι Ινδοί βάφουν τις παγόδες τους με αγελαδινή κοπριά».

Η συνύπαρξη αυτών των δύο μουσειών έμοιαζε αρχικά αλλόκοτη. Είδα όμως τη λογική της όταν θυμήθηκα την περίφημη γελοιογραφία του Λεμό με τον Φλωμπέρ να διαμελίζει την Έμμα Μποβαρύ. Δείχνει το συγγραφέα να επιδεικνύει στην άκρη μιας τεράστιας πιρουνάς την καταματωμένη καρδιά την οποία είχε αφαιρέσει θριαμβευτικά από το σώμα της ηρωίδας. Κραδαίνει το όργανο ψηλά σαν επιβράβευση της χειρουργικής επέμβασης, ενώ στα αριστερά του σκίτσου τα πόδια της ξαπλωμένης, κατακρεουργημένης Έμμα μόλις που διακρίνονται. Ο συγγραφέας χασάπης, ο συγγραφέας ευαίσθητο κτήνος.

ΥΠΟΨΗΦΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ MAN BOOKER 1984
ΒΡΑΒΕΙΟ GEOFFREY FABER MEMORIAL

JULIAN BARNES

Ο ΠΑΠΑΓΑΛΟΣ ΤΟΥ ΦΛΩΜΠΕΡ

Ένας άγγλος συνταξιούχος γιατρός, ο οποίος πρόσφατα έχασε τη γυναίκα του, αναζητά μανιωδώς λεπτομέρειες –φαινομενικά επουσιώδεις– της ζωής του Φλωμπέρ. Μέσα από τη δονκιχωτική αναζήτησή του προκύπτουν η πρωτότυπη βιογραφία ενός σπουδαίου λογοτέχνη, στην οποία ακούμε τη φωνή του καθώς και τη φωνή των οικείων του, αλλά και η αυτοβιογραφία του ίδιου του αφηγητή που προσπαθεί να εκλογικεύσει τη ζωή του μέσα από την πορεία της ζωής του Φλωμπέρ.

Πνευματώδες και ξελογιαστικό!
New York Times

Ένα διαμάντι. Ένα υπέροχο μυθιστόρημα που κατορθώνει ταυτόχρονα να είναι ευκολοδιάβαστο και εξόχως διασκεδαστικό.
Τζον Ίρβινγκ, συγγραφέας

Με διαφορά το καλύτερο μυθιστόρημα της δεκαετίας του '80.
Τζον Φάουλς, συγγραφέας

ISBN 978-618-03-1302-4

9 786180 313024

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ.: 81302